

Lausuntopyyntö STM 2015

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Varpu Rajaniemi

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vastaajien määrä: 1

Nimi	Asema organisaatiossa	Matkapuhelin	Sähköposti
Varpu Rajaniemi	Aluekehitysjohtaja	044 320 6561	varpu.rajaniemi@obotnia.fi

4. Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimitilimessä

Vastaajien määrä: 1

25.01.2016

5. Toimielimen nimi

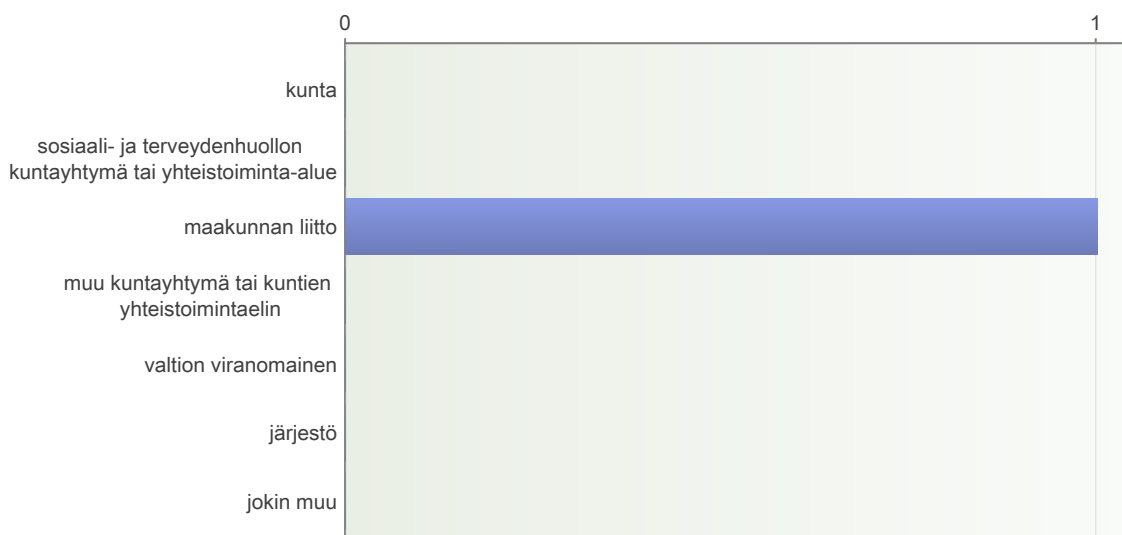
Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Pohjanmaan maakuntahallitus

6. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

7. Kunta numero tilastokeskuksen luokituksessa

Ei vastauksia.

8. 1. Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?

Vastaajien määrä: 1

9. 2. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Ei vastauksia.

10. 3. Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille: Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)

Ei vastauksia.

11. 4. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Ei vastauksia.

12. 5. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?

Ei vastauksia.

13. 6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa? Voit valita yhden tai useampia

Ei vastauksia.

14. 7. Itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä. Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat?

Ei vastauksia.

15. 8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Ei vastauksia.

16. 9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Ei vastauksia.

17. 10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Ei vastauksia.

18. 11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntiin jäävien tehtävien välinen yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä?

Ei vastauksia.

19. 12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Pohjanmaan liitto kiittää saamastaan lausuntopyyntöä. Pohjanmaan liiton mielestä hallituksen linjaukset itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen lähtökohdiksi luovat erinomaiset lähtökohdat muodostaa vahva Pohjanmaan itsehallintoalue. Haluamme kuitenkin nostaa esille seuraavia asioita otettavaksi huomioon uudistuksen jatkovalmistelussa:

Kuten olemme jo aikaisemmin 11.9.2015 ministeri Rehulalle ilmoittaneet kannanotossamme, Pohjanmaan liiton tavoitteena on se, että Pohjanmaan maakunta muodostaa hallitusohjelmassa tarkoitetun itsehallintoalueen, johon liitetään sosiaali- ja terveydenhuolto, maakunnan liiton tehtävät ja valtion aluehallinnon tehtäviä. Pohjanmaan aseman turvaaminen itsehallintoalueena onnistuu parhaiten, kun tehtäväkenttä ja osaamisalueet ovat tarpeeksi laajat.

Tavoitteenamme on, että maakuntamme asukkaille järjestetään riittävät ja välttämättömät sosiaali- ja terveyspalvelut yhdenvertaisesti ja heille turvataan kuntalaisten oikeus lähipalveluihin ja kattaviin päivystyspalveluihin. Pidämme tärkeänä, että uudistus edistää demokratiaa ja ottaa huomioon kielelliset olosuhteet ja sekä ruotsin- että suomenkielisten asukkaiden kielelliset oikeudet. Palveluiden saavutettavuudelle lisähaasteita asettavat mm. Pohjanmaan saaristo- ja maaseutualueet.

Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä uudistuksen lähtökohtaa, jonka mukaan itsehallintoalueet muodostetaan nykyisen maakuntajaon pohjalta. Tämä malli täyttää mielestämme parhaiten edellä asettamamme tavoitteet ja lisäksi vahvistaa resurssipohjaa ja mahdollistaa eri tarpeisiin sovitut ja paikallislähtöiset ratkaisut mm. sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi. Se on paras lähtökohta myös aluehallinnon kehittämiseksi, jotta se nykyistä paremmin tukee esimerkiksi Pohjanmaan elinkeinoelämän erityispiirteitä ja alueellista kehittämistyötä. Edellä esitetyn perusteella Pohjanmaan liitto korostaa, että on edelleen tärkeää, että sekä Isonkyrön että Kruunupyyn kunta kuuluvat Pohjanmaan itsehallintoalueeseen. Kruunupyyn kunta kuuluu vanhastaan Pohjanmaan maakuntaan, sillä yhdistävinä tekijöinä toimivat ruotsin kieli, kulttuuri, elinkeinorakenne ja identiteetti, sekä keskeisenä toimijana Pietarsaaren seudun yhteistoiminta-alueeseen, mutta kunta hankkii tällä hetkellä yhteistyösopimuksen nojalla sosiaali- ja terveyspalvelunsa isäntäkuntana toimivalta Kokkolan kaupungilta. Uudistus ei kuitenkaan saa vaikeuttaa Kruunupyyn mahdollisuuksia käyttää sosiaali- ja terveyspalveluja joustavasti kunta- tai maakuntarajoista riippumatta. Toisaalta pidämme välttämättömänä, että päätäntävalta Vaasan keskussairaalaan perustuvasta omasta erikoissairaanhoidosta on maakunnassa vahvasti omissa käsissä, mikä vähentää riippuvuutta muista sairaaloista. Siten lähtökohtana tulee olla se, että Pohjanmaan itsehallintoalue vastaa itse myös sote-palveluiden järjestämisestä.

Koska Pohjanmaan väestöstä ruotsia äidinkielenään puhuu 49,8 % ja suomea 44,6 %, on maakunnassamme myös jatkossa turvattava palvelut sekä ruotsiksi että suomeksi. Merkille pantavaa on myös se, että Vaasan sairaanhoitopiiri on ainoa sairaanhoitopiiri, jossa väestön enemmistön kieli on ruotsi. Myös monikulttuurinen toimintaympäristö lisää haasteita: Ulkomaan kansalaisten osuus Pohjanmaalla on peräti 4,7 % (koko maa 4,0 %).

Hallituksen päätös laajan ympärivuorokautisen päivystyksen keskittämisestä vain 12 yksikköön (keskussairaalat ja niihin liittyvät vaativan sosiaalipäivystyksen yksiköt) herättää maakunnassamme suurta huolta ja epävarmuutta. Itsehallintoalueuudistus ja siihen liittyvät sote-päätökset eivät saa vaarantaa Pohjanmaan monikielisiä palveluja ja kilpailukykyä. Pohjanmaan liitto vaatii, että Vaasan keskussairaalaan tulee säilyä laaja ympärivuorokautinen päivystys ja synnytysosasto.

Vaasan keskussairaala on Suomen ainoa selkeästi kaksikielinen sairaala, joka palvelee lähes 90 000:ta ruotsinkielistä. Heillä tulee myös jatkossa olla oikeus saada palvelut omalla äidinkielellään. Mielestämme vain Vaasan keskussairaalan täysin kaksikielinen päivystävä yksikkö voi taata riittävän palvelutason tulevaisuudessakin. Vaasan keskussairaalan päivystys on elinehto sairaalan jatkuvalle kehittämiselle. Vaasan keskussairaalan kehittäminen puolestaan on elintärkeää myös Vaasan ja muun maakuntamme palvelutarjonnalle ja kilpailukyvyllle. Sote-uudistus ei saa romuttaa Vaasan seudun ja muun Pohjanmaan vetovoimaisuutta, sillä Vaasan seutu on Suomen parhaiten menestyvä kaupunkiseutu mitattuna elinvoimalla ja kilpailukyvyllä. Menestyksen taustalla on mm. Pohjoismaiden suurin energia-alan yrityskeskittymä, jonka vuosittainen kokonaisliikevaihto on noin 4,4 miljardia euroa. Viennin osuus siitä on noin 80 %. Energiakeskittymän merkitys koko maan vientitulojen kannalta on hyvin merkittävä – sen osuus maan energiateknologiaviennistä on 30 % ja teknologiaviennistä 12 %. Seutu erottuu myös yhtenä maamme merkittävimpänä tutkimus- ja kehitystyötä harjoittavana alueena. Paitsi jo täällä asuville myös tänne muuttaville tulee jatkossakin turvata ympärivuorokautinen terveydenhuolto äkillisissä sairaustapauksissa sekä onnettomuus- ja katastrofitilanteissa, kuten esimerkiksi Merenkurkussa mahdollisesti tapahtuvissa havereissa. Lisäksi mm. kriisivalmiuden ylläpito edellyttää ympärivuorokautista keskussairaalavalmiutta suorittaa leikkauksia 24/7.

Pohjanmaan väestökehitys on ollut pitkään positiivista, ja Vaasa kuuluu maan voimakkaimmin kasvaviin kaupunkeihin. Esimerkkinä voidaan todeta, että Vaasan kaupungin väkiluku on kasvanut keskimäärin 610 asukkaalla vuodessa vuosina 2008–2014 ja yhteensä 5 501 asukkaalla 2000-luvun aikana.

Pohjanmaan liiton mielestä on tarpeen nostaa sote-uudistusta koskevassa keskustelussa palvelu ja äidinkieli esille jo pelkästään sen vuoksi, että kielellisiä vaikutuksia on arvioitu Suomessa hyvin rajallisesti ja usein yleisluontoisesti erilaisten hallinnollisten uudistusten yhteydessä. Merkille pantavaa on se, että Vaasan keskussairaala panostaa tietoisesti kieliohjelmansa pohjalta asiakkaiden omakieliseen palveluun. Vaasan yliopiston vuoden 2012 lopussa toteuttaman henkilöstökyselyn, johon vastasi 503 henkilöä, mukaan kaksikielisyys luonnehtii sairaalan koko toimintaa: se koetaan sekä luonnolliseksi että näkyväksi. Henkilöstön mukaan toimiva kaksikielisyys vie myös aikaa ja vaatii panostusta. Keskussairaalan ammatillisen kaksikielisyyden toimintamallit ovatkin pitkäjänteisen työn ja henkilöstön sitoutuneisuuden tulosta. Vain muutama prosentti edellä mainittuun kyselyyn vastanneesta henkilöstöstä ilmoitti toimivansa työssään yksikielisesti.

Kaksikielisen Vaasan keskussairaalan henkilöstöllä on laaja-alaista kokemusta myös monikulttuurisuudesta. Vaasan yliopiston tutkimustulokset osoittavat selvästi, että vastaavan kielellisen toimintamallin kehittäminen johonkin toiseen alan organisaatioon Suomessa lyhyellä aikavälillä lienee mahdotonta. Siksi Vaasan keskussairaalan toimintaa ei tule hallinnon uudistusmallin yhteydessä karsia, vaan sitä tulee tukea ja kehittää. Pohjanmaan liitto haluaakin vielä kertaalleen korostaa maakuntamme erityisyyttä verrattuna muihin Suomen maakuntiin ja muistuttaa siitä, että maakuntamme vähemmistön kieli on suomi. Lisäksi Pohjanmaa on Manner-Suomessa Uudenmaan jälkeen kansainvälisin maakunta, jossa ulkomaalaisten osuus on korkea (4,7 %) toisin kuin esimerkiksi naapurimaakunnassamme Etelä-Pohjanmaalla (1,6 %). Täällä vallitsevat pitkät perinteet kaksikielisyydestä ja monikulttuurisuudesta.

Haluamme esittää huolestamme myös ruotsinkielisten kehitysvammahuollon palveluiden järjestämisestä tulevaisuudessa. Pohjanmaan liiton mielestä tulevan uudistuksen on myös turvattava Kärkullan erityishuoltopiirin palvelut. Esitämme, että sote-uudistukseen liittyen suoritetaan arviointi siitä, miten esitys vaikuttaa ruotsinkielisten kehitysvammapalveluiden tuottamiseen. Sote-uudistus ei saa johtaa tilanteeseen, jossa Kärkullan erityishuoltopiiri purettaisiin. Katsomme myös, että suomenkielisten kehitysvammahuollon palveluiden kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Pohjanmaan liiton mielestä on myönteistä, että uudistuksen tavoitteena on sosiaalihuollon,

perusterveydenhuollon ja erityispalveluiden laaja integraatio ja eri toimijoiden yhteistyön edistäminen. Koska maassamme on kuitenkin pitkään vahvistettu erikoissairaanhoidon perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon kustannuksella, on käsittääksemme epävarmaa, saavutetaanko uudistuksella em. integraatiotavoitteet. Uudistuksessa tulee varmistaa, ettei erikoissairaanhoidon myöskin jatkossa aseteta etusijalle resursoinnissa. On välttämätöntä, että itsehallintoalue ja siihen kuuluvat kunnat tekevät yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, mikä edellyttää hyvin toimivia yhteistyörakenteita. Kustannusvaikuttava väestön hyvinvoinnin, terveyden ja mielenterveyden edistäminen ja hyvinvointierojen kaventaminen luovat pohjan tasalaatuisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseksi. Lisäksi uudistuksen vahvana tavoitteena tulee olla perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon perustason toiminnan vahvistaminen ja tukeminen, jotta ehkäistään sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat.

Uudistuksen tulokset saadaan selville vasta usean vuoden päästä, koska asetetut tavoitteet, kuten esimerkiksi asiakaslähtöisyys, yhdenvertaisuus ja kustannusvaikuttavuus toteutuvat täysimääräisesti vain käytännön työn ja uusien toimintatapojen myötä. Moniammatillisen yhteistyön ja alueellisten palvelukokonaisuuksien puute, järjestelmäkäsitys sekä perus- ja erityistason palveluaukot ovat haasteita, joihin uudistuksen myöskin tulee onnistuakseen pureutua.

Kuten aikaisemmin, Pohjanmaan liitto haluaa korostaa myös demokratian tärkeyttä uudistuksessa, jonka tulee ottaa huomioon kuntalaisten tasavertaiset mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon. Siten uudistuksen tulee olla yhteen sovitettu myöskin kunnallisen itsehallinnon ja perustuslain näkökulmasta. Uudistuksen on myöskin edistettävä asiakkaiden ja muiden asianosaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Sosiaali- ja terveyspalveluja tulee kehittää osallistamalla palveluiden käyttäjiä ja kehittämällä kuntalaisten kuulemismenetelmiä sekä hyödyntämällä kokemusosaamista.

Hallituksen 7.11.2015 linjauksen mukaan järjestämispäätöksessä määritellään lain perusteella mm. itsehallintoalueiden rajat ylittävien alueellisten tehtävien työnjako ja osana sitä yliopistollisten sairaaloiden ja muiden osaamiskeskusten työnjako. Kuten alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset arvioivat, epäilemme, että 15 sote-alueelle mahdollisesti muodostuvat sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissyksiköt eivät yksinään riittävästi kykene vastaamaan tutkittuun tietoon perustuvasta sosiaali- ja terveyspalvelujen alueellisesta kehittämisestä yhtä sote-alueita laajemmista ja valtakunnallista yhteistyötä edellyttävissä tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämisen tehtävissä. Pohjanmaan liiton mielestä onkin tarpeen hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisessä yliopistollista ja laaja-alueista tutkimus- ja kehittämissosaamista ja jo olemassa olevia rakenteita, jotta varmistetaan palvelujen tutkimukseen perustuva kehittäminen. Monimutkaisen toimintaympäristön johtamisen ja päätöksenteon on pohjaututtava tietoon, osallisuuteen, vuoropuheluun ja luottamukseen.

Nykyisin alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset ja sairaanhoitopiirien perusterveydenhuollon yksiköt toimivat alueellisen kehittämistoiminnan tukena. Vastaavan käytännön on mielestämme perusteltua jatkaa, sillä kehittämisrakenteita tarvitaan jatkossakin. Tavoitteena tulee olla tasapainoinen ja toiminnallinen integraatio sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisrakenteiden kesken. Toisaalta Pohjanmaan kehittämisrakenteen tehokkaan toiminnan kannalta on tärkeää se, että uudistus edelleen mahdollistaa yhteistyön esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan kanssa.

Haluamme korostaa myöskin järjestöjen tärkeää merkitystä palveluiden tuottamisessa ja kehittämissyhteistyössä. Järjestöjen ja julkisen palvelutuotannon kumppanuutta on vahvistettava entisestään. Lisäksi on tärkeää, että palvelutuotantoa voidaan täydentää yksityisiltä palveluntuottajilta hankittavilla palveluilla. Kannatamme hallituksen 7.11.2015 linjausta, jonka mukaan uudistuksen valmistelussa luodaan menettelyt ja edellytykset, jotka turvaavat uusien toimijoiden sekä pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet tarjota palveluja. Tämä on tärkeää myöskin valinnanvapauden kannalta: Asiakkaan oikeus valita palveluntuottaja vahvistuu entisestään, kun tarjolla ovat monipuoliset palvelut.

Mielestämme on tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon tuleva rahoitusuudistus mahdollistaa yhdenvertaisten palveluiden järjestämisen erilaisilla alueilla itsehallintoalueiden omiin lähtökohtiin perustuen. On myös välttämätöntä, että vähitellen maassamme toteutuu yksi, yhteinen ja yhtenäinen sosiaali- ja terveydenhuollon tieto- ja viestintäteknologinen ratkaisu.

Lopuksi haluamme kiinnittää huomion itsehallintoalueen suunnitteluun kokonaisuutena. Tuemme hallituksen esitystä itsehallintoalueen monitoimialaisuudesta. On tärkeää keskittää itsehallintoalueelle paitsi nykyisten maakuntien liittojen tehtävät myös mm. muiden viranomaisten vastuulla nykyisin olevat elinkeinojen kehittämistehtävät.

Koska uudistusta on viety eteenpäin painottaen tietoisesti alkuvaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistä, on vaarana, että itsehallintoalueiden vastuulle annettavien muiden tehtävien rooli ja asema esimerkiksi rahoituksessa jäävät marginaalisiksi. Jotta uudistusta voidaan viedä määrätietoisesti eteenpäin, on Pohjanmaan liiton mielestä tärkeää, että itsehallintoalueen suunnittelusta vastaava organisaatio saadaan mahdollisimman nopeasti nimitettyä kussakin maakunnassa. Tämän takia esitämme, että itsehallintoalueen valtuustot valittaisiin jo vuoden 2017 kuntavaalien yhteydessä.

ÖSTERBOTTENS FÖRBUND – POHJANMAAN LIITTO

Joakim Strand Olav Jern
maakuntahallituksen pj. maakuntajohtaja

20. 13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Ei vastauksia.